

בתי ספר בישראל: הפרדה ללא שוויון אזרחים ערבים פלסטינים מופלים לרעה כנגישות לחינוך

(ירושלים, 5 דצמבר, 2001) – ישראל נוהגת אפליה שיטתית נגד אזרחים ערבים פלסטינים, במערכת החינוך הציבורית שלה, טוען דו"ח של ארגון HUMAN RIGHTS WATCH שפורסם היום.

דו"ח של HUMAN RIGHTS WATCH, "סוג ב': אפליה נגד ילדים ערבים פלסטינים בבתי הספר בישראל", המחזיק 187 עמודים, מתבסס על בחינה של עשרים ושישה בתי ספר בידי חוקרות הארגון, וכן על נתונים ארציים שקובצו ודווחו על ידי מדינת ישראל. כמעט רבע מתוך ציבור של 1.6 מיליון תלמידות ותלמידים במערכת החינוך בישראל, הם אזרחים ערבים פלסטינים. תלמידים אלה מתחנכים בבתי ספר המנוהלים בידי ממשלת ישראל, ומופעלים בנפרד מבתי הספר של הרוב היהודי.

"בתי הספר הערביים הממשלתיים הם עולם אחר לגמרי מבתי הספר היהודיים שמפעילה הממשלה", אמרה זאמה קורסן-נף, יועצת למחלקה לזכויות הילד של HUMAN RIGHTS WATCH. "בכל מובן אפשרי, ילדות וילדים ערבים פלסטינים זוכים לחינוך נחות מזה שמקבלים ילדים יהודים, ורמת הביצועים החלשה יחסית שהם מציגים בבית הספר משקפת את המציאות הזאת."

ילדות וילדים ערבים פלסטינים נושרים מבית הספר בקצב הגדול פי שלושה מקצב הנשירה של ילדים יהודים, והסיכוי שלהם לעבור את בחינות הבגרות קטן יותר. בין הערבים הפלסטינים, מצבם של הבדואים בנגב הוא החמור ביותר מכל בחינה אפשרית. "אפליה היא תהליך מצטבר, ובכל שלב, יותר ויותר ילדות וילדים ערבים פלסטינים מסוננים החוצה", אמרה קורסן-נף.

הדו"ח גילה הבדלים בוטים בכל פן של מערכת החינוך. הסכום לילד שמקצה משרד החינוך בחינוך הערבי נמוך מזה שניתן למוסדות החינוך היהודי. ילדות וילדים ערבים פלסטינים, לומדים בכתות שמספר התלמידים בהן גבוה בכ-20 אחוז, בממוצע, מזה הנהוג בבתי ספר יהודים. ילדים ערבים פלסטינים מקבלים הרבה פחות תכניות העשרה והוראה מתקנת – למרות שצורכיהם גדולים יותר. אחת הסיבות לכך היא העובדה שמשרד החינוך משתמש בסולמות שונים להערכת צורכיהם של ילדים יהודים וילדים ערבים פלסטינים. בנייני בתי הספר בחינוך הערבי הם במצב גרוע מזה של בנייני בתי הספר בקהילות יהודיות. ביישובים ערבים פלסטינים רבים אין כלל בנמצא גני ילדים לגילאי שלוש וארבע. לתלמידות ותלמידים ערבים פלסטינים מוצעת גישה מוגבלת בלבד לתכניות ייעוץ וחינוך מקצועי. אחד החסכים הגדולים ביותר בחינוך הערבי הוא בתחום החינוך המיוחד: ילדים ערבים פלסטינים עם מוגבלויות זוכים למימון מצומצם בהרבה ולשרותים מופחתים. נגישותם לבתי ספר מיוחדים מוגבלת, והטיפול בהם אינו מונחה על ידי קני מידה הולמים.

השפה הערבית היא שפה רשמית של מדינת ישראל, והיא גם שפת ההוראה בבתי הספר של החינוך הערבי. אף על פי כן, הממשלה מקצה משאבים בלתי מספקים לפיתוח תכניות לימוד בערבית בכלל, ולרשותם של מורים ומורות ערבים פלסטינים עומדים הרבה פחות ספרי לימוד ועזרי לימוד מאלה המשמשים את עמיתיהם היהודים. חלק מתכני ספרי הלימוד, ובמיוחד לימודי החובה של טקסטים יהודים דתיים, מעוררים תחושות של ניכור אצל תלמידים ומורים כאחד.

"הממשלה הודתה שהיא מוציאה יותר כסף לכל ילד וילדה יהודים, אך אין כל שינוי במדיניות שלה," קבעה קורסן-נף. "דווקא הילדים הנוקקים ביותר – הערבים הפלסטינים ובמיוחד הבדואים בנגב – הם אלה שמקבלים הכי פחות." בסתיו הקודם הממשלה הבטיחה תוספת תקציב לחינוך הערבי. השנה, בתקציב 2002, ההבטחה אינה מקויימת.

HUMAN RIGHTS WATCH קראה לממשלת ישראל להפסיק מייד את האפליה במערכת החינוך שלה:

- על משרד החינוך לאמץ ולפרסם בציבור, בכתב, מדיניות שוויון, האוסרת במפורש על אפליה
על יסוד דת, גזע, מוצא אתני, או מגדר. על המשרד להתחיל מיידית בהקצאת כל התקציבים והתכניות לכל בתי הספר, על פי עקרונות בלתי מפלים, וכן להקצות תקציבים נוספים לסגירת הפערים בין החינוך היהודי לערבי.
- על הכנסת לתקן את חוקי החינוך על מנת שיאסרו במפורש אפליה בידי ממשלת ישראל.
- על הממשלה לשפר באופן ניכר לעין, ובר-מדידה את ההשתתפות הערבית הפלסטינית בכל תחום מתחומי קבלת ההחלטות בדבר מדיניות החינוך והקצאת המשאבים בחינוך.

Until December 5, 2001, the Hebrew summary and recommendations are available at <http://docs.hrw.org/embargo/israel/sumrec.hb.doc> using the username humanrights and the password telephone.

Beginning December 5, the Hebrew summary and recommendations will be available at <http://www.hrw.org/reports/2001/israel2/sumrec.hb.doc>

Until December 5, 2001, the full report, *Second Class: Discrimination Against Palestinian Arab Children in Israel's Schools*, will be available in English at <http://docs.hrw.org/embargo/israel/> using the username: humanrights and the password: telephone.

Beginning December 5, the full report in English will be available at <http://www.hrw.org/reports/2001/israel2>